
De ontwikkeling van NME-centra is boeiend. In de loop van vele jaren is er op lokaal en regionaal niveau een grote diversiteit ontstaan. In de bronnenlijst op deze website vind je veel documenten die nog steeds relevant zijn: verslagen van onderzoeken, evaluaties van projecten, beschrijvingen van de aanpak van nieuwe doelgroepen. Ook de veranderingen in de verhouding van NME-centra met gemeenten en regiobestuurders kent veel leerzame aspecten.

In het Bronbericht van oktober 2024 staat een artikel over de actualiteit: samen werken aan een duurzame gemeenschap. NDE-centra blijven in beweging. Welke nieuwe rollen en richtingen voor NDE-centra bieden ontwikkelkansen? Je leest het [in dit artikel](#).

Twee concrete voorbeelden van ontwikkelingen in een centrum:

- In gesprek met de [Ulebelt in Deventer](#), een interview van 10 oktober 2024.
- NDE Leiden, een essay van Marian Kathmann. Je kunt haar essay [hier](#) lezen.

Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling

Veel informatie over actuele ontwikkelingen en projecten van NME-centra vind je ook op de website van het GDO, Gemeenten voor Duurzame ontwikkeling, ([GDO - Gemeenten voor Duurzame ontwikkeling \(vereniginggdo.nl\)](#)). Vereniging GDO biedt gemeenten, waterschappen en andere partners toegang tot een speelveld waar zij inspiratie, kennis én lokale partners vinden om samen met onderwijs en bewoners te werken aan de duurzame ontwikkeling van hun eigen leefomgeving. De centrale spelers in dit werkveld zijn lokale NME-organisaties. De ruim 100 leidinggevendende van lokale natuur- en duurzaamheidsorganisaties in dit NME-netwerk helpen elkaar om:

- natuur- en milieueducatie te verbreden naar duurzaamheidseducatie en -participatie,
- doordachte, structurele en samenhangende programma's aan te bieden en te ontwikkelen,
- competenties te ontwikkelen,
- aan te sluiten op landelijke ontwikkelingen.

Als laagdrempelige organisaties die nauw samenwerken met het onderwijs en in toenemende mate met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven, kunnen NME-centra als geen ander gemeenten helpen om

duurzame ontwikkeling dichtbij huis op lokaal niveau mogelijk te maken.

Van schoolbioloog tot duurzame duizendpoot

Voor een mooi totaaloverzicht van het werk van NME-centra verwijzen we als redactie van Bronnen voor NME graag naar het in 2018 verschenen boek '[Van schoolbioloog tot duurzame duizendpoot; verleden, heden en toekomst van natuur- en milieueducatie](#)' van Ellen Leussink, Jack Jansen, Hans Nuiver en Roel van Raaij. In dit boek worden veel onderwerpen aangesneden en komen 14 NME-centra in beeld.

Inhoudsopgave

1. Inleiding

- [Case: ANMEC Amsterdam: kenniscentrum voor leren over duurzaamheid](#)
- [Case: Natuurcentrum Arnhem: bruisend centrum in een groene stad met vitale \(sociale\) netwerken](#)

2. Als NME het antwoord is, wat is dan de vraag? NME als maatschappelijke opgave

- [Case: Duurzaamheidscentrum Assen: vormgeven aan organische groei](#)
- [Case: NME Culemborg: dóór op eigen kracht en blijven pionieren in de voorhoede](#)

3. De ontwikkeling van beleid rond natuur- en milieueducatie en Leren voor Duurzaamheid

- [Case: De kracht van een bijna honderdjarige: NME in Den Haag](#)
- [Case: De Helderse Vallei: een aantrekkelijk en multifunctioneel centrum voor een brede doelgroep](#)

4. Meebewegen met autonome onderwijsontwikkelingen

- [Case: NMCX Haarlemmermeer: een gevestigd en innovatief duurzaamheidsversneller](#)
- [Case: Naar buiten! regio Leiden](#)

5. Competentieontwikkeling in NME: als ook een duurzame duizendpoot het niet meer kan bijbenen

-
- [Case: Groen doet goed: hoe is het zo gekomen?](#)
 - [Case: CNME Maastricht: regionaal werkend NMEcentrum met een brede focus én takenpakket](#)

6. NME-organisaties in verandering

- [Case: Grootste NME-afdeling van Nederland wordt zelfstandig](#)
- [Case: Naar Buiten Rotterdam: winterspelen aan de Rotte – 010 als proefpark voor transitie- van NME naar groenparticipatie](#)

7. Slotbeschouwingen: NME, hoe nu verder? Perspectieven op de toekomst van de sector

- [Case: Utrecht Natuurlijk: een sterk merk](#)
- [Case: Zoetermeer: van gemeentelijke naar lokale natuur- en milieueducatie](#)

Enkele bronnen

- AreaConsult, bureau voor beleids- en organisatieontwikkeling, (1998). [Professionalisering NME-organisaties: Toolkit](#).
- Broens, M., (1997). [Naar een NME centrum van de toekomst: onderzoeksverslag en wegwijzer](#)
- Hulshof, M., Rheede, A. van, Frederiks, G., Maas Geesteranus, C. (red.). (1998). [Het NME-werkveld naar 2004: vernieuwing binnen of buiten de gouden koorden?: een onderzoek onder NME-organisaties en hun stakeholders](#). IKC
- Leussink, E., Jansen, J., Nuiver, H., Van Raaij, R., (2018). Van schoolbioloog tot duurzame duizendpoot; verleden. Heden en toekomst van natuur- en milieueducatie.
- Margadant-Van Arcken, M., et al., (2000). [Veldwerk op NME-centra: een toetsing van het didactisch programmeringsmodel](#). Stichting Veldwerk Nederland
- Poolman, M.R., Kok, J.M., (2004). [Handleiding voor het kwaliteitsbeoordelingsinstrument voor NME-organisaties](#). K + V organisatie adviesbureau bv
- Wals, A., Wesselink, R., (2006). Professionalisering van NME: competenties onder de loep.